

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK füzetek

az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület
havonta megjelenő kiadványa

X. évfolyam. 116. szám
2006. október

„Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék,,,”
(Vörösmarty Mihály)

A Fővárosi Örmény Klub minden hónap 3. csütörtökén 17 órakor - hívottan és hívatlanul - mindenkit szeretettel vár a
Budapest V. Semmelweis utca 1-3. I. emeleti zeneterembe

Részletek Narekaci Szent Gergely imájából

„...Könyörgünk Hozzád egész lelkünkéből...”

„... Ó, igen, igen, én magam egyike vagyok azoknak. Fogadj engem is közéjük, mint olyat, akinek a legnagyobb szüksége van a Te irgalmadra, akit kegyelmed megmentett, Krisztus vére megváltott, akiben kinyilvánult a Te Vele együtt dicsőített istenséged az Atyának ugyanazon tiszteletében és ugyanazon mindenható hatalmában.”

Mindannyian bűnösök vagyunk, de egyénileg kell elismernünk ezt, s annak is tudatában kell élnünk, mennyire rászorulunk Isten irgalmára. De a kegyelem megmentett minket, Krisztus vére megváltott, ám mégis kérjük a Szentlelket, hogy fogadjon be minket az üdvözültek közé, ezzel is dicsőítve Istent.

Dr. Sasvári László

* * *

Lapunk az interneten: www.mag-y-orm.axelero.hu honlapon olvasható
Elektronikus levélcímünk (E-mail): magyar.ormeny@axelero.hu • magyar.ormeny@t-online.hu

* * *

Beszámoló a 2006. október 1-i örmény kisebbségi választásokról

Mindenek előtt szeretnénk köszönetet mondani mindazoknak, akik felvétették magukat az örmény kisebbségi választói névjegyzékbe és elmentek szavazni október 1-én a helyi örmény kisebbségi képviselőjelöltjeinkre. Nekik köszönhetjük, hogy Budapest 11 kerületében és Szegeden az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 5 képviselőjelöltje mandátumhoz jutott és ezáltal az egyesület célkitűzéseit nyugodt önkormányzati működéssel, összehangoltan tudják megvalósítani az elkövetkezendő 4 évben.

Budapest III. kerületében 1 képviselőnk jutott csak mandátumhoz, de reméljük, hogy ugyanúgy sikerül a békés együttműködés a megválasztott többi képviselővel.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület minden helyi önkormányzatba önállóan és a legtöbb jelöltet állította a velünk együtt indult további 5 örmény kisebbségi társadalmi szervezet közül. A 13 budapesti kerületben és Szegeden indított jelöltjeink bejutása 61 mandátummal 87,14 % eredményességet jelent, 12 fővárosi kerületben és Szegeden. Méltán lehet büszke úgy az Egyesület, mint az egész magyar-örmény közösség az elért eredményre.

A választás utáni eredmények statisztikáját vizsgálva megállapítható, hogy a 155 országos örmény képviselő 39,35 %-a, míg a fővárosban a 100 bejutottból 56 % az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület által indított. A Fővárosi és az Országos Örmény Önkormányzat választására 2007. márciusában kerül sor.

Mandátumhoz jutott képviselőink:

Budapest I. kerület

Dr. Benedek Katalin, Böjtös Jenőné, Dávid Csaba, Merza Krisztina, Várady Mária.

Budapest II. kerület

Bacsó Zoltán, Flórián Antal, dr. Issekutz Sarolta, Szabó Anikó és Zakariás Antal Dirán.

Budapest III. kerület

Ajvazov Jurij.

Budapest VI. kerület

Dávid Tamás, Hegyi Dávid András, Raskó Lórántné, Betegh Tünde, Wertán Kinga Klára, Wertán Zsolt-né.

Budapest VIII. kerület

Bacsó Márton Károly, Dr. Keszy-Harmath Péterné, Keve Mária, Tóth József, Zakariás Enikő.

Budapest IX. kerület

Balogh Réka, Dr. Borszéki Béla, Hegyi Péter Hunor, Király György András, Szenttamássy Katalin.

Budapest XI. kerület

Dr. Forgács Barnabás, Harmath Kálmán, Kirkósa Péter, Kátainé Szilvay Ingrid, Szotyori-Nagy Áron Gergely.

Budapest XII. kerület

Bacsó Balázs György, Csikszentgyörgyi-Ficzus Margit, Ispánki Dávid, Mály Katalin, Szabó Bence.

Budapest XIII. kerület

Füleki Balázs, Kabdebó János, Király Zoltán, Dr. Kiss Margit, Szakály Fruzsina

Budapest XIV. kerület

Füleki Józsefné, Heim Pál, Szongoth Gábor Gyula, Zárug Béla József, Zárugné Tancsin Katalin.

Budapest XV. kerület

Adorján Zsuzsanna Ágnes, Áts József, Lovas Katalin, Nuridsány Judit, Nuridsány Zoltánné.

Budapest XVI. kerület

Heim Kristóf, Szatmári Emese Judit, Dr. Szuper Géza, Vereczkei Réka, Vörös Gábor.

Szeged

Dékányne Verzar Katalin, Kövér László, Tóth Ferencné, Dr. Tóth István Tibor, Dr. Tóth Rózsa.

Gratulálunk képviselőink megválasztásukhoz és sok sikert kívánunk az örmény kultúra területén végzendő munkájukhoz az elkövetkezendő ciklusban.

*Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület
Dr. Issekutz Sarolta elnök*

* * *

Albert Camus

A magyarok vére

Túl sok a halott már a stadionban, s az ember csak saját vérével gavalléroskodhat. A magyar vér oly nagy értéke Európának és a szabadságnak, hogy óvnunk kell minden cseppjét.

Azok közé sem tartozom, akik úgy hiszik, alkalmazkodni kell, ha átmenetileg is, bele kell törődni a rémuralomba. Ez a rémuralom szocialistának nevezi magát, nem több jogon, mint ahogyan az inkvizíció hóhérai keresztényeknek mondták magukat.

A legázolt, bilincsbe vert Magyarország többet tett a szabadságért és igazságért, mint bármelyik nép a világon az elmúlt húsz esztendőben. Ahhoz, hogy ezt a történelmi leckét megértse a fülét betömő, szemét eltakaró nyugati társadalom, sok magyar vérnek kellett elhullnia - s ez a vérfolyam most már alvad az emlékezetben.

A magára maradt Európában csak úgy maradhatunk hívek Magyarországhoz, ha soha és sehol el nem áruljuk, amiért a magyar harcosok életüket adták, és soha, sehol - még közvetve sem - igazoljuk a gyilkosokat.

A magyar munkások és értelmiségiek, akik mellett annyi tehetetlen bánattal állunk ma, tudják mindezt, s ők azok, akik mindennek mélyebb értelmét velünk megértették. Ezért ha szerencsétlenségükben osztoztunk - miénk a reményük is. Nyomorúságuk, láncaik és száműzöttségük ellenére királyi örökséget hagytak ránk, melyet ki kell érdemelnünk: a szabadságot, amelyet ők nem nyertek el, de egyetlen nap alatt visszaadtak nekünk. (1957)

* * *

Álmai vannak, amelyek nem a zsványoké, hanem a jövőendő

Bizony, nem egyedülvalók vagyunk, hanem valamiféle szerves egységhez tartozunk: egy családhoz, melynek a nyelvén szólunk. Ennek a családnak országföldje van, s ha most kevesebb is, mint nagy bűnök előtt, annál édesebb ez a föld. Történelme van, mely gyakran szerencsétlen volt is, de hősi volt és önzetlenségében költők tollára méltó. Irodalma van, mely nyelvi társtalanságában a mesék pazar színeiben lüktet. Halottai vannak, kiknek a neve nem számadat, hanem csillagok a föld alatti égen. Élő népe van, mely munkával és az erkölcsi érzék örökségével keresi a boldogulás útját: és álmai vannak, amelyek nem a zsványoké, hanem a jövőendő.

Tamási Áron

* * *

Az 1956-os forradalomra és szabadságharcra emlékezünk

Mindent a Hazáért!

Pongrátz Gergely emlékiratai nyomán 1956-ról

1. rész

Kedves magyar olvasóim!

Idén emlékezünk az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulójára. A forradalmárok, a „pesti srácok” beírták nevüket nemcsak a magyar történelem, de a világtörténelem kiemelkedő lapjaira is. Azokban a napokban az egész világ ámulattal fordult Magyarország felé, mégsem kaptuk meg a várva várt amerikai és nyugati segítséget. Az 1956-os forradalom és szabadságharc képviselői a kommunizmus eltipró diktatúrájával s egy világhatalommal szemben fogtak fegyvert!

Vakmerően bátrak és nemes lelkűek voltak a pesti srácok! Közülük is kiemelkedett **Pongrátz Gergely** és testvérei, akinek gondolatait, élménybeszámolóját gyakran idézzük olvasóink elé a teljesség igénye nélkül. Ahhoz azonban, hogy megértsük a forradalom kitörésének mozgatórugóit, egy-egy tényszerű megállapításra is szükség lesz.

Felidézzük *Mindszenty József* hercegrímás gondolatait, aki népéhez Szózatot intézett a szabadság pilanataiban, majd a forradalom leverése után az amerikai nagykövetségre menekült, s 15 évet töltött kényszerlakhelyén.

A hazai és Kárpát-medencei közvélemény előtt szinte ismeretlen versekből is közreadunk egy csokorra valót, mely kötet versei csak Nyugaton jelenhettek meg. Mintegy 43 ország költőinek 150 versét gyűjtötte össze a hatvanas években *Tollas Tibor*, az emigráció egyik kiemelkedő költőalakja, aki évtizedeken át szerkesztette az emigráció egyik legolvasottabb lapját, a *Nemzetőrt*.

Kedves olvasóim! Az 1956-os forradalom és szabadságharc hazaárulás, túlerő és az orosz megszálló csapatok bejövetelével leveretett. A „pesti srácok” közül sokan mártírhalált haltak már akkor, mások később hunytak el. Sokan börtönben, száműzetésben, emigrációban töltötték drága, ifjú életüket! Pongrátz Gergely, a Corvin köz parancsnoka tavaly itt hagyott bennünket. Életében ő is emigrációba kényszerült. *Wittner Mária*, *Rácz Sándor* és még néhányan a tiszta forradalom hősei közül azonban itt élnek közöttünk. Ők, ahogy Pongrátz Gergely gondolatai is: tiszta források! A szabadságharc valós történetét ugyanis az elmúlt évtizedekben meghamisították a kommunisták. A torz, hazug és hiteltelen történelem helyett álljon itt élő példaként az 1956-os forradalom és szabadságharc igaz története! Természetesen a teljesség igénye nélkül! Az itt olvasható megrázó, hősies történet csak egy szelete a teljességnek: néhány csepp az 1956-os tiszta történelem mély tengeréből!

Reményik Sándor versének refrénjét sokszor énekelték a Corvin közben, s főleg az utolsó sorát majdnem mindenki emlegette: „*Inkább vesszen el hát szívéünk drága vére,/Meghalunk, de előbb megfizetünk érte.*” Mindent a Hazáért! - ez volt jelszavuk a Corvin köz forradalmárokknak.

Frigyesy Ágnes

Lássuk, ki is volt Pongrátz Gergely: „*Őseim a XIV. században kerültek Erdélybe. Örményországból menekültek, ahol a törökök évszázadokon keresztül mészárolták őket. Alapítói voltak Szamosújvár városának, mely egy völgykatlanban terül el a Szamos partján...*”

Büszke vagyok örmény származásomra, melyet csak a vallásban tartottunk meg. Véréünk és vallásunk az évszázadok folyamán megmaradt örménynek. Szívünk azonban magyarrá vált... Édesapám az első világháborút, mint tartalékos hadnagy harcolta végig... Az első világháborúban végzett tevékenységének elismerésül 19 éremmel tüntették ki. A háború befejezése után Kolozsvárott állam- és jogtudományi doktórátust szerzett. Diplomáját azonban Erdély román megszállása miatt sohasem használta... Édesapám az erdélyi magyar párton kívül soha semmilyen pártnak nem volt tagja, és ebben a szellemben nevelte fel kilenc gyermekét, akik közül én vagyok a hatodik." ¹

Október 23.

„Hogyan kezdődött a forradalom? Pongrátz Gergely testvére, **Andris** hazatelefonált. Ez az első hír a forradalomról: „Anyukám, itt vagyok a Hősök terén. Most jöttem le a postarablóról, egy hosszú drótkötelet tettem a nyakába, és le akarjuk húzni. Olyan biztosan áll, hogy három teherautó is húzza, mégsem lehet megmozdítani... Vagy 10 000 ember van itt, és mindenki hórukkra húzza a drótkötelet. Az orosztanárom is itt van. Ő is húzza. Azt mondta, hogy az idén kítűnőt kapok oroszból, ha ez a gazember lezuhan.

- Andris, miről beszélsz? - kérdezte anyám. - Nem értek egy szót sem abból, amit elhadartál.

- Hát a Sztálin szoborról, amelyik a Városligetben áll.

- Jézus Mária! Mit csináltok Andris? Ennek börtön lesz a vége!

- Ne féljen Édesanyám, mert az egész országnak nincsen annyi börtöne, hogy ezt a sok embert, aki itt van, be tudják zárni. Hát azt a 40 000 embert, aki a Bem szoborhoz vonult fel délután, és mind azt kiabálták, hogy 'ruszkik haza', kivágták az orosz címet a zászlókból, és mindenfelé osztogatják az egyetemisták 16 pontos követeléseit, hová zárják? Hacsak nem csinálnak az egész országból egy börtönt. Most mindenki énekel és boldog." ²

A következő hírt a családnak Pongrátz Gergely másik testvére, Ernő adta. Ő is izgatott, lázas hangon, szinte kiabálva telefonált: „Itt vagyok a Parlamentben, melynek környékén most történelmet írunk. 200 000 ember van a téren, és Nagy Imrét követelik. Az óriási tömeg sodródásával odakerültem a Parlament bejáratához, Veres Péter és Déry Tibor társaságában. Rugdostuk, dörömböltünk a kapun, mert eloltották a villanyokat a téren, és a tömeg sötétben maradt. Amikor kinyitották a kaput, egy ór azt mondta, hogy a miniszter elvtársak két embert fogadnak a tüntetők közül. Biztattuk Veres Pétert és Déry Tibort, de ők nem akartak bemenni. Azt mondták, hogy menjünk be mi, s ha később szükség lesz rájuk, akkor hívják be őket. Gyorsan kellett cselekedni. Megkérdeztem, hogy ki jön be velem? Egy közgazdász csatlakozott hozzám, és felvezettek az emeletre, ahol Hidas, Mekis és Erdei fogadtak minket. Az a félelem, ami erőt vett rajtam, amikor a lépcsőkön mentünk fel, egyszerre eltűnt, amikor Erdei megkérdezte, hogy mit akarunk.

- Először: Gyűjtsák meg a villanyokat, és világítsák meg a Parlament épületét!

A három miniszter összenézett, Erdei csengetett, és egy altisztnek kiadta az utasítást. A villanyok kigyúltak.

- Másodszor: Oltsák el a vörös csillagot a Parlament tetején, és tegyenek ki egy címer nélküli nemzeti zászlót!

A vörös csillagot eloltották, amelynek kialvását a téren lévő emberek üdvívalgása követett. Címer nélküli nemzeti zászlót azonban csak hosszú kérés után, a padlásról hoztak egyet. Öreg zászló volt, de kitették.

- Harmadszor: Hívják be Nagy Imrét, mert a tömeg őt akarja hallani!

Egyikük sem tudta Nagy Imre telefonszámát, és ez komoly problémát okozott. Nyilvánvaló volt, hogy a tömeg őt akarja, hiszen kórusban kiabálták Nagy Imre nevét. Végül is sikerült rávennem őket, hogy kocsit küldjenek Nagy Imre lakására, és hozzák a Parlamentbe..." (3)

Rádióadások tükrében

„Az egyetemisták kérik a Kossuth-címer visszaállítását, március 15. és október 6. munkaszüneti nappá nyilvánítását." „Volt olyan egyetem, ahol 12 pontban, volt olyan, ahol 20 pontban foglalták össze követeléseiket, de mindenütt tiszta fejjel és meleg szívvel tették."

„Budapest egyetemistái pedig ma közösen tüntettek. Ma délben ugyan a belügyminiszter betiltott mindenfajta felvonulást, de a Magyar Dolgozók Pártjának politikai bizottsága megváltoztatta ezt a határozatot. Orvosok, műszaki egyetemisták, bölcsészek, jogászok, közgazdászok és a többi karok diákjai vonulnak fel, élükön professzoraikkal és az MDP szervezeteinek vezetőivel."

„Először csak ezek voltak, de hozzájuk csatlakoztak ifjú munkások, katonák, öregek, középiskolások, kalauzok, így tízezrekké nőtt a hatalmas emberfolyam. Jelszavaktól zengtek az utcák. Bem apó és Kosuth népe ment együtt, kéz a kézben." (4)

Kitört a forradalom

Újabb hírt a Pongrátz családnak Ernő nyújtott telefonon. A Parlamentből jelentkezett: „Most jöttem vissza a Rádióból, ahol tízezres tömeg követeli, hogy a 16 pontot olvassák be a rádióba. A rádió azonban tele van ávósokkal, akik könnyfakasztó gránátokat használnak a tömeg ellen. Néha egy-egy gránátot elkapnak és visszadobják az épületbe. A tömeg azonban nem mozdul, ameddig a 16 pontot be nem olvasák. Itt van már Nagy Imre is. Említettem neki, hogy figyelmeztessék Piros László belügyminisztert, ne-hogy az ÁVO a fegyveréhez nyúljon, mert ha azt teszi, olyan vérengzés lesz Magyarországon, amelyet a világ még nem látott. Nagy Imrét teljesen váratlanul érték az események, és azt kérdi, hogy mit mondjon a tömegnek? Mondtam neki, hogy akármit, csak ne úgy kezdje, hogy elvtársak. Mégis úgy kezdte és kifütyülték. Újrakezdte úgy, hogy 'magyar testvéreim', és erre hatalmas tapsot kapott. Megéljenezték!

Már vagyunk vagy huszonöten Nagy Imre mellett, és a tömeg a téren még mindig nő. Félek, hogy az ÁVO mégiscsak használja a fegyverét, és abból valóban nagy baj lesz, a tömeg hangulata miatt. Elment valaki Magdihoz megmondani, hogy ne várjon?

- Még nem, de pár perc múlva indulunk Bandival. Utána mi is bemegyünk Pestre.

Ödön letette a telefont, és odaszólt Bandinak: »Talpra magyar, hí a haza«. Most reánk is szükség van. Ké-szülj. Menj fel a szénapadlásra, és szedd elő apánk második világháborús pisztolyát. Addig én megmo-som a kezem."

Anyánk azonban elének állt: „Márpedig ti nem mentek sehová. Két fiam már ott van. Nem elég az? Ti úgysem tudtok segíteni a helyzeten, és főleg, ha pisztollyal mentek, csak meglövetitek magatokat. Nem engedlek!"

Bandi azonban megfélekedve a szokott tiszteletről, megkérdezte anyát, hogy „mi lenne ebből a szerenc-sétlen országból, ha minden anya így gondolkozna. Ha mindegyik a szoknyája mellé húzná a fiait, most amikor a hazának szüksége van rájuk? Vajon ha apánk élne, mit mondana? Azt, hogy nem engedlek, vagy azt, hogy ott a helyetek! Csak hogy folytassam azt, amit Ödön mondott: »Itt az idő, most vagy soha! « Hát ha most nem megyünk, akkor meg is érdemeljük a sorsunkat. Akkor ez a nemzet megérett a pusztu-lásra. Még most is azt mondja Édesanyám, hogy nem engedlek?"

- Nem mondom - felelte anyám sírva. - Belőlem csak a féltő anyai szív beszélt. Talán apátok is így akar-ná. Azt mondaná, hogy ott a helyetek. Nem állok az utatokba, menjetek. Imádkozom értetek és azokért az Édesanyákért, akik gyermekeiket veszítik el, ha az ÁVO mégis használja fegyverét. Istenem! Ne engedd, hogy vérfürdő legyen. Vigyázzatok magatokra és egymásra!

Ödön és Bandi percek alatt elkészültek és elindultak gyalog Erzsébetre. Kimentek a főútra, és minden Budapest felé menő járműnek intettek, hogy álljon le. Végre, amikor már majdnem elérték Erzsébet hatá-rát, egy krumplit szállító teherautó felvette őket, de nem mentek messzire. A lámpagyár előtt néhány fia-tal, kis puskákkal a kezében, leállította a teherautót. Az egyik srác megkérdezte a sofőrt:

- Mit visz és hová? Kik az utasai?

Amikor tisztázódott a helyzet, a srácok elmondták, hogy fél órával ezelőtt az ÁVO a rádiónál a tömeg-be lőtt. Sok halott és rengeteg sebesült van. Ők kezdték. Azért jöttek ide, mert fegyver kell. Kitört a forra-dalom. Budapesten mindenki fegyvert akar, de nem tudnak a gyárba bemenni. A kapu be van zárva, és nem tudják, hogy mit csináljanak. Lehet, hogy a Lámpagyárban is ávósok vannak.

Bandi véleménye az volt, hogy amennyiben kitört a forradalom, akkor forradalmárok vagyunk, és úgy is kell viselkednünk. Ha fegyver kell, akkor ne gondolkozzunk, hanem szerezzünk fegyvert. „Maradjatok itt. Ha sikerül a kaput kinyitni, majd kiáltok."

A Lámpagyár kapuja alig száz méterre volt attól a helytől, ahol beszélgettek. Bandi odament, és meg-rugdosta a vasajtót, amire egy idősebb ember jött ki az örbódéből.

- Mit akar? - kérdezte az ör.

Bandi egészen halkán beszélt, elváltoztatott torokhangon, és tudta, hogy az ör ebből a távolságból nem ér-ti meg. Az öreg portás közelebb jött a kapuhoz, és a vasrácsok között Bandi látta, hogy már alig egy mé-ter a távolság közöttük. Kivette a kabátja alól Édesapám pisztolyát, amihez töltény ugyan egy sem volt, és ráfogta az örrre.

- Kitört a forradalom! Kinyitja a kaput, vagy maga lesz ennek a forradalomnak az első hősi halottja! - mondta Bandi, most már erélyes hangon. A kapu kinyílt, és Bandi kiáltott a srácoknak, akik szaladva jöttek. Bandi közben odaszólt az öregnek, hogy menjen haza, mert már nincs szükség rá." (5)

Budapesten tehát kitört a forradalom. S mi történt eközben vidéken? Pongrátz Gergely a következőket rögzítette visszaemlékezéseiben: „A henyelpusztai állami gazdaságban, ahol 1956 őszén dolgoztam, október 23-án este 8 órás kezdettel mozielőadás volt a kultúrteremben meghirdetve. A filmelőadás azonban elmaradt, mert a párttitkár utasítására Gerő beszédét kellett meghallgatni mindenkinek. Tiltakozásnak nem volt helye, és az sem számított, hogy a párttitkáron kívül mindenki a filmet szerette volna látni. Bevonultunk a kultúrterembe, és a párttitkár pontosan 8 órakor bekapcsolta a rádiót. Nem nagyon figyeltünk a beszédre, mert tudtuk, hogy amit mond, a megszokott kommunista szövegekkel alátámasztott politikai hazugság, más szóval „agymosás”. Azonban ez a beszéd mégis más volt: „Nehogy ellenséges elemek zavarhassák pártunk, munkásosztályunk, dolgozó népünk erőfeszítéseit... Pártszervezeteink fegyelmezetten, teljes egységben lépjenek fel minden rendbontó kísérlettel, nacionalista kűtmérgezéssel, provokációval szemben...”

A beszéd végén sokáig boncolgattuk az értelmét néhány munkatársammal. Hihetetlen, hogy Gerő elismeri; a mindenható, tévedhetetlen és az egyedüli párt vezetésében elkövetek súlyos hibákat is. Hát, ha mérlegre tennénk az elért eredményeket és a súlyos hibákat, vajon melyik lenne a súlyosabb? 1945-től kezdve egyebet nem csináltak, mint irtották a nemzet legjobbait. Nem kellett ahhoz nyilasnak lenni, hogy valakinek kötelet tegyenek a nyakába. Olyan emberek, akik a Gerő által említett súlyos hibákat annak idején csak éppen megemlégették, börtönbe és nagyon sokan akasztófára kerültek. Azok az emberek, akiknek magyarsága mindennél előbbrevaló volt, akasztófán végezték életüket, mert útjában álltak a „szocializmus” fejlődésének. Bajcsy-Zsilinszky Endrét a nyilasok akasztották fel, és 1945-ben a kommunisták utcát neveztek el róla. 1948-ban azonban deportálni akarták az özvegyét, aki azt kérte, hogy először vegyék le a férje nevét az utca faláról. Mindszentyt a nyilasok is bebörtönözték, de hogy az ÁVO mit tett vele, az már több mint embertelenség. Pedig ő Magyarország hercegprímása, akinek az egyedüli bűne, úgy a nyilasok, mint a kommunisták előtt az volt, hogy fájts neki a magyar nemzet sorsa.

1949-ben felakasztották Rajk Lászlót is, akit vagy 50 tábormok kísért a sírba. (Méry Tibor, *That Day in Budapest*, 105, 2) Pedig Rajk is és a tábormokok is végig, mindenben kiszolgálták Rákosit. Sőt Péter Gábort is letartóztatták. A szabóinasból lett tábormokot, akinek könyökig véres volt a keze, és aki Rákosinak „hítsorsosa” volt. „Cionista összeesküvés” volt ellene a vád. De hát nem kellett ahhoz cionista összeesküvés, hogy Péter Gábort félretegyék az útból, hiszen voltak olyan időszakok, amikor a magyar kormány nagy része zsidókból állt. 1953 júniusában, röviddel Sztálin halála után Hruscsov Moszkvába idézte a magyar kormány vezetőit, ahol „zsidó bandának” nevezte őket. Rákosi Mátyás, Gerő Ernő, Farkas Mihály és Révai József, a hatalom bitorlói ugyanis mind zsidók voltak. (Méry Tibor, *That Day in Budapest*, 48, 1)

Jegyzetek:

1. Pongrátz Gergely: Corvin köz - 1956, 25-26 p. A szerző kiadása 1982-2004.,
2. Ua. 35. p., 3. Ua. 36-37 p., 4. Ua. 37. p., 5. Ua. 38-40 p.

Szerkesztette és összeállította:

Frigyesy Ágnes

* * *

Meghívó

Fővárosi Örmény Klub

2006. október 19. 17 óra Magyarok Háza, Budapest

Műsor:

Bemutatkoznak új képviselőink I. rész

A kulturális műsorral egybekötött estre mindenkit szeretettel várunk.

Az estet az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület rendezi,

támogatja a Fővárosi Örmény Önkormányzat.

* * *

Újjáépítették kolozsvári magyarörmények 1867-ben

Kolozsvár határában, a Várad felőli útról érkezve sokan letérnek az egykori kolozsmonostori apátság templomához. Már csak azért is, mert képzetesebb turistavezetők általában innen kezdve mutatják be azokat a műemlékeket, melyek olyan szorosan összetartoznak Erdély szellemi központja, Kolozsvár történetével. A Szent László korabeli apátság épületéből alakult a mai templom (gótikus szentélyével és neogót hajójával), melyhez 1831-ben a közeli dombra vezető Kálvária-kápolnát építették. Egy feszület állott benne, és a hozzávezető ösvényen a ma is látható út-menti stációk. Érdekes ez az épület már csak azért is, mert róla nevezték el a közbeszédben csak Kálvária néven emlegetett mai római katolikus templomot. Olyan ez, mint ahogyan a kolozsvári Szent Mihály templomot a mellette álló Mátyás-szoborral „Mátyás templomnak” nevezi az őshonos kolozsvári.

Az 1831-ben emelt kis keresztúti kálvária-épület a laza talajú, csúszós dombon megroskadt, és jó harminc év után összeomlással fenyegetett. Így épült újra 1867-ben a kiegyezés, a polgári fejlődést megindító nevezetes esztendőben. És itt jön be a képbe a Kolozsvár polgári rétegét felerősítő örmény közösség.

Egy helyi lap, a *Korunk* 1867. április 17-i száma arról tudósított, hogy *Bogdán István* kezdeményezésére gyűjtést indítottak a Kálvária felújítására. Az adakozásban a lap szerint Bogdán István meggyőző munkája nyomán az örmények jártak elől: a *Korbuly*, az *Ákoncz* és *Merza* családok. Példázatára annak, hogy az erdélyi örménység, kirajzásának területén is, a városépítésben és az egyház támogatásában a kezdetektől élen járt.

A dombról messze fehérülő Kálvária ma is áll, csak egykori köralakja változott négyzetessé a későbbi felújítások nyomán.

* * *

Csak a szívből jövő ima talál meghallgatásra."

(Ismeretlen)

* * *

Forradalmaink 1848/49-1956

Magyarörmény hősökre emlékeztek Budapesten

Az 1848/49-es szabadságharc, valamint az 1956-os forradalom résztvevőire - köztük a magyarörmény hősökre - emlékeztek az Aradi vértanúk és az '56-os forradalom 50. évfordulója alkalmából 2006. október 4-én, Budapesten, a Városháza dísztermében. Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és a Fővárosi Örmény Önkormányzat által szervezett ünnepi eseményen felidéztek a két örmény származású aradi vértanú: Lázár Vilmos honvéd ezredes, és Kiss Ernő honvéd altábornagy életútját.

- Az erdélyi gyökerű örmények mindig megemlékeztek fontos és kiemelkedő évfordulóikra - hangsúlyozta megnyitó beszédében *Issekutz Sarolta*, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület elnöke. Rámutatott: nem csupán az 1848/49-es szabadságharcban, de az 1956-os forradalomban is részt vettek örmény származásúak, mint például a szamosújvári születésű Pongráz Gergely és testvérei.

- Másfél évszázada immár, hogy október 6-án 1848/49-es szabadságharcunk vértanúira emlékezünk. Az első felelős magyar kormány Pesten kivégzett miniszterelnökére, s az aradiakra, a honvédsereg tábornokaira. Ez a mostani évforduló több szempontból is rendhagyó. Elsősorban azért, mivel alig néhány nap választ el bennünket egy másik nagy sorsfordulónk, 1956 ötvenedik születésnapjától. Másfelől pedig nehéz lenne elvonatkoztatni a mai helyzettől, Magyarország mostani állapotától. Annál is inkább, mivel hiszem és vallom: mind 1848/1849, mind pedig 1956 példával szolgálhat a ma problémáinak megoldásakor - mondta *Bona Gábor* hadtörténész emlékbeszédében. Az előadó kiemelte: történelmünk során nemzetünk akkor volt képes nagy dolgokra, ha céljai elérése érdekében együttműködést volt képes generálni sorraiban. Az együttműködés, a konszenzusra való törekvés a ma kettészakított Magyarországon jelenleg teljességgel hiányzik. Jóllehet jócskán meríthetnénk 1848/1849, valamint 1956 ezirányú tapasztalataiból.

Ezt követően *Lászlóffy Aladár* Kossuth díjas költő, író mutatta be *Szentpétery Tibor: Budapest a forradalom napjaiban* című dokumentum albumát, valamint szólt az aznap megnyílt kiállításról. Kiss Török Ildikó és Varga Vilmos nagyváradi színművészek (Kiss Stúdió Színház-Nagyvárad) kiváló színpadi játékban idézték fel 1956 emlékezetét.

Az ünnepi esemény zárásaként a résztvevők a tisztelet koszorúit helyezték el az Aradi Vértanúk kopjafájánál.

Frigyesy Ágnes

* * *

Egy nép kiáltott

Színpadi játék 1956 emlékezetére

Kiss Török Ildikó és Varga Vilmos műsorrendje

Zelk Zoltán: A nép szívében - részletek

Jobbágyi Gábor: Szubjektív utószó - részlet

Összekötő szöveg

Ady Endre: A Tűz csiholója

Összekötő szöveg

Marin Sorescu: Rajt

Összekötő szöveg

Szőcs Géza: Pesti srácok

Összekötő szöveg

Mansfeld Péter - Angyal István - Tihanyi Árpád:

Tihanyi Árpád búcsúlevele

Ady Endre: Az Úr érkezése

Tollas Tibor: Szegedi ballada

P. Sebők Anna: 1956 Nagyváradon - részletek

Gérecz Attila: Kenyéren és vizén

S. Sebők Anna: 1956 Nagyváradon - részletek

Páskándi Géza: Nem igaz!

Összekötő szöveg

Kányádi Sándor: A ház előtt

Összekötő szöveg

Faludy György: Nagy Imre szelleméhez - részlet

Márai Sándor: Naplójegyzet - részlet

Márai Sándor: Mennyből az angyal - részlet

Szőcs Géza: Falábú Jancsi balladája - részletek

Nem akartunk penzumot teljesíteni, nem szerettük volna feladatként kipipálni az évfordulós előadást. Sokat olvastunk, böngészünk a ma már eléggé gazdag dokumentációs anyagot, '56 szellemében írt versek és prózai művek között keresgélünk. Az eredeti jegyzőkönyvi részletek keverednek egy-egy emberi hanggal, kevésbé ismert alkotások ismert művekkel, miközben a képi megjelenítésre is gondoltunk, a mi sajátos színadójáték-formánk szerint. Kiragadtunk néhány pillanatot abból a hatalmas történevilágból, ami 1956 volt, és felködlött bennünk gyermekkorunk néhány halvány emléke is, amikor még csak a felnőttek hangjából éreztük ki, hogy valami nagyon komoly dolog történik a világban. 1956 Erdélyben is sok áldozatot követelt, és itt is a tanult emberek és a fiatalság köréből szedte legtöbb áldozatát. Ezért róluk is szól az előadásunk. És szól mindenkiről, aki ez esztelen világban ki mert állni az igazság mellett, aki nem átallott bármilyen áldozatot meghozni, mert bizonyos volt, hogy a jövő, majd egyszer, megint az emberi élet színtere lesz...

Kiss Török Ildikó

* * *

Dr Bona Gábor

A szabadság mártírjai

Másfél évszázada immár, hogy október 6-án 1848/49-es szabadságharcunk vértanúira emlékezünk. Az első felelős magyar kormány Pesten kivégzett miniszterelnökére, s az aradiakra, a honvédsereg tábornokaira. Ez a mostani évforduló több szempontból is rendhagyó. Elsősorban azért, mivel alig néhány nap választ el bennünket egy másik nagy sorsfordulónk, 1956 ötvenedik születésnapjától. Másfelől pedig nehéz lenne elvonatkoztatni a mai helyzettől, Magyarországot mostani állapotától.

Annál is inkább, mivel hiszem és vallom, hogy mind 1848/1849, mind pedig 1956 példával szolgálhat a ma problémáinak megoldásánál.

E meggyőződésem egyik alappillére az a tény, hogy történelmünk során nemzetünk akkor volt képes nagy dolgokra, ha céljai elérése érdekében együttműködést volt képes generálni soraiban. Az együttműködés, a konszenzusra való törekvés a ma kettészakított Magyarországon jelenleg teljességgel hiányzik. Jóllehet jócskán meríthetnénk 1848/49, valamint 1956 ilyen irányú tapasztalataiból. Pedig akkor sem volt könnyű. 1848/49-ben a nemzet zömének akaratát kifejező „forradalmi tábor” erősen megosztott volt. Az úgynevezett „önvédelmi harc” híveinek csoportja hajlandó volt kiegyezni Béccsel, amennyiben az udvar végleg elfogadja a polgári átalakulás törvényi feltételeit biztosító, valamint Magyarország számára a Birodalmon belül belső függetlenséget garantáló áprilisi törvénycsomagot. Velük szemben állt a függetlenségi pártja, mely 1849 tavaszán már önálló, független Magyarországot akart. De ellentét feszült a függetlenségi nyilatkozat kiadását követően az államforma kérdésében is, a köztársaság hívei és az úgynevezett szabad királyválasztók pártja között. Nem szólva arról, hogy, a társadalmi reformokat, azok befagyasztását, vagy továbbfejlesztését illetően is erősen eltértek egymástól a nézetek.

1848/49 karakterét mégsem ez a széthúzás, hanem a nemzet egyetemes érdekének felismerésén alapuló együttműködés jellemezte. A forradalom táborán belül létező, egymástól eltérő politikai irányzatok számára ugyanis egyértelmű volt, hogy elképzelésük megvalósításának alapfeltétele a katonai győzelem a Habsburgok fölött. Ez pedig kimondatlanul is együttműködésre készítette, kényszerítette a különböző irányzatok képviselőit.

Hasonló volt a helyzet 1956-ban. A forradalom és szabadságharc tábora ekkor is erősen megosztott volt. Míg egyesek a szocializmus valamiféle „emberarcú” változatában vélték a kiutat, mások a polgári demokrácia visszaállítása mellett törtek lándzsát, nem szólva a „harmadik utas fejlődés” híveiről. Ám a konszenzus itt is működött. Hiszen a fent említett elképzeléseket képviselők, miként az ország lakosságának zöme, egyet értett abban, hogy az alapvető cél a gyűlölt kommunista diktatúra eltörlése, valamint a szovjet csapatok kivonulása.

Napjainkhoz visszatérve, Magyarország jelenlegi helyzetében a kérdés a következő. Vajon a két részre szakadt, végletekig egymásnak feszülő országban lehetséges-e olyan közös nevezőt találnia jobb- és baloldalnak, mely alapján képesek együttműködni a nemzet egésze érdekében, vagy sem. Amennyiben nem, ajánlom jelenlegi politikusaink szíves figyelmébe 1848/1849 és 1956 példáját, a két forradalom és szabadságharc vezetőinek önzetlen, konszenzusra és toleranciára törekvő politikáját.

Önzetlenség, hazafiság és erkölcsi feddhetetlenség tekintetében bizonyára jó politikusi példa **gróf Batthyány Lajosé**. Az első felelős magyar kormány miniszterelnökéé, akinek csupán egy alapvető tévedése volt. Elhitte, hogy a bécsi kormányzat szintén meg van győződve arról, amiről ő, nevezetesen, hogy a Habsburg birodalom csak akkor marad életképes, ha mélyreható társadalmi reformokra kerül sor, széles körű demokratikus szabadságjogok lépnek érvénybe, s Magyarország státusa is megváltozik a Birodalmon belül. Tévedett. Bécs az 1848 áprilisában életbe léptetett változtatásokat kicsikart engedményeknek tekintette, melyek ellen az aknamunkát szinte már másnap megkezdte. Az idő előre haladtával pedig egyre nyíltabban folytatta. Mindezt Batthyány egyre kétségbeesettebben érzékelte. Annak érdekében, hogy Bécs - egyelőre politikai - ellentámadását leállítsa, komoly engedményekre is hajlandó volt: kilátásba helyezte az önálló magyar hadügyről és pénzügyről való lemondást, ám ez sem használt. A régi abszolutisztikus rend visszaállítására vágyó udvar bevetette Jellacicot. Batthyány mindent megtett az ország védelmére. Nevéhez fűződik az első 12 honvédszászlóalj, valamint a Nemzetőrség felállítása 1848 tavaszán, illetve nyarán, szeptemberben, Jellacic támadását követően pedig elrendelte az időközben a magyar országgyűlés által elfogadott katonai törvény életbe léptetését. Ám október elején, amikor az udvar nyíltan Jellacic mögé állt, lemondott. Ettől fogva „csak”, mint egyszerű képviselő vett részt az országgyűlés munkájában, 1849 januárjában Pesten történt elfogatásáig.

A szabadságharc utáni hadbíróság elé állításához és halálra ítéeléséhez lényegében hiányzott a jogalap, miután a császáriak által kiadott rendelet szerint csak az uralkodó 1848. október 3-án napvilágot látott kiáltványa után elkövetett „forradalmi tettekért” lehetett valakit felelősségre vonni Magyarországon. Ezen Batthyány esetében egy elegáns csavarintással azonban átléptek, mondván: „Batthyány tevékenységét egészében, összefüggésében kell tekinteni, mint olyat, mely egyenesen vezetett a forradalomhoz.” (már-mint az október 3-át követő, a császáriak által illegálisnak tekintett állapothoz). Batthyány halálra ítélete és kivégzése ilyen formán tipikus esete a justizmordnak (joggyilkosságnak) - ahogy ezt már a kortársak is nevezték. A tett ezen felül méltánytalan is volt. Hiszen éppen Batthyány volt az, aki mindent megtett,

hogy elkerülje a nemzet és az udvar közti kenyértörést. (Meggyőződése lévén, hogy abból csak mi kerülhetünk ki vesztesen.) A sors kiszámíthatatlansága azonban nemcsak Batthyány esetében működött. Politikai szempontból Aradon sem a „legbűnösebbek” lakoltak. De ennek megértéséhez vissza kell térnünk a szabadságharc táborának összetételéhez. Itt említettük az önvédelmi harc elvének híveit, vagyis azokat, akik egyet értettek ugyan a polgári és nemzeti fejlődésnek utat nyitó áprilisi törvényekkel, Magyarországot azonban nem szerették volna elszakítani a Habsburg Birodalomtól. Nos, az Aradon mártírhalált halt tábornokok nagy többsége ezt a nézetet vallotta. Fakadt ez elsősorban előéletükből, hiszen korábban mindannyian a császári-királyi hadsereg tisztjei voltak, akik hosszú éveket, évtizedeket töltöttek az uralkodó szolgálatában. Többségük 1848 tavaszán vagy nyarán - vagyis a Bécs által még legálisnak tekintett időszakban - került az újonnan alakult magyar hadügyminisztérium fennhatósága alá, esküt tettek velük a magyar alkotmányra, és a magyar kormány, illetve az ország védelmében részt vettek az akkor még a bécsi udvar által is lázadásnak minősített szerb felkelés elleni háborúban.

1848 októberében Bécs és Budapest szakításakor aztán válaszütt elé kerültek. Ha az uralkodóra tett korábbi esküt tartják érvényesnek, akkor hazájuk ellen kell majd harcolniuk. Ha viszont a magyar alkotmány megvédésére tett fogadalom az érvényes, akkor uralkodójuk ellen kell fordulniuk. E dilemma eldöntésénél a magyar származású, vagy magyarországi születésű nem magyar etnikumú, de hungarus szemléletű tisztek esetében bizonyára a hazafias érzelmek döntöttek el a mérleg nyelvét. Feltételes módban beszélek, mert erre vonatkozó konkrét ismereteink korlátozottak az aradi 13 vonatkozásában. Ezzel együtt is, nincs okunk kételkedni abban, hogy a tábornokok négy, egyértelműen magyarnak tekinthető tagját alapvetően a nemzeti érzés, a patriotizmus befolyásolta döntésénél. Így a 46 éves, ősi nemesi családból származó **Desseffy Arisztid**, aki kilépett huszárcapitányból 1848-ban előbb nemzetőr őrnagy, majd végül tábornok és hadtestparancsnok lett. Az 1804-ben Nagyváradon született **Nagysándor József** szintén kvietált huszár századosból lett tábornok. Ő különben az egyetlen a kivégzettek között, akiről tudjuk, hogy köztársaság párti volt, mely érzelmének a kor divatja szerint öltözködésében is jelét adta: kalpagján hosszú vörös tollat viselt. Továbbá ide tartozik **Török Ignác**, aki 1795-ben Gödöllőn született, a császári hadsereg mérnökkari alezredeseként került 1848 októberében a honvédseregbe, s lett tudós ismereteit itt kamatoztatva előbb Komárom várerődítési igazgatója, végül tábornok és a honvéd hadmérnökkar parancsnoka. Végül **Vécsey Károly gróf**, egy tipikus katonacsalád 1809-ben Pesten (?) született tagja, aki apja és három testvére ellenére - akik a császári hadseregben maradtak - lett császári-királyi huszár őrnagyból honvéd huszár ezredes, majd tábornok és az Arad, illetve Temesvár várát ostromló hadtest parancsnoka. A magyarországi némettség három fővel képviseltette magát az aradiak között. Az 1793-ban Pozsonyban született **Aulich Lajossal**, a „Sándor gyalogok” - a cs.kir. a "Sándor orosz cár nevét viselő gyalogezred - alezredesével, aki már a napóleoni háborúkban is részt vett. Ő '48 októberében ezredével szintén csatlakozott a honvédsereghez. A téli hadjáratban Görgey hadtestének hadosztályparancsnokaként szolgált, a tavaszi hadjárat idején pedig, már tábornokként egy hadtestet vezetett. A halk szavú, kötelességét mindig teljesítő, de a politikai vitáktól magát „távol tartó” tiszt végül a szabadságharc utolsó hadügyminisztere lett. Aulich kortársa volt az 1795-ben a Turóc megyei Nécspálon született **Láhner György**. Ő csak apai ágon tekinthető németnek - anyját Folkusházy Rozáliának hívták. A szabadságharc kitörésekor a cs. kir. 33. gyalogezred egyik zászlóaljának őrnagy parancsnoka volt. Katonai tudását, ismereteit és kiváló szervező képességét a honvédseregben nem a harcmezőn, hanem a hadügyminisztérium tüzérségi és felfegyverzési osztályának főnökeként kamatoztatta. A honvédsereg felfegyverzése során szerzett érdemeit jutalmazta Kossuth tábornoki ranggal. Végül, hogy a délvidéki némettség is képviselve legyen, a zombori születésű, 1848-ban 53. életévét taposó **Schweidel Józsefről** kell szólnunk. A császári hadsereg huszár őrnagyaként került a honvédseregbe, abban azonban csak kezdetben játszott komolyabb szerepet. Már 1848 október végén tábornok és a magyar főszereg hadosztályparancsnoka lett, december közepén azonban megbetegedett, s felgyógyulása után, 1848 májusától a kormány mindenkori székhelyének - Pest, Szeged, végül Arad - a helyőrség-parancsnokaként teljesített szolgálatot. A sorban most a horvátországi születésű, magát „rácnak”, azaz szerbnek valló, de érzelmeiben ízig-vérig magyar **Damjanich János** következik. A szabadságharc idején 44-45 éves, másfél mázsás természetével eleve tiszteletet parancsoló, veszített csatát nem ismerő császári századosból lett honvéd tábornokról sok mindent el kellene mondanunk, de idő hiányában ezt most nem tehetjük.

Szólnunk kell viszont a külföldiekről, így például **gróf Leiningen-Westerburg Károlyról**, a szabadságharc németországi születésű hősről. Az 1819-ben született Leiningen 1848 őszén a császári hadsereg szabadságolt állományú századosaként lépett be a honvédseregbe. Fennmaradt naplójából ennek okát is

ismerjük: a kiséret egység híveként Ausztria-ellenes volt, melynek abszolutista uralmi rendszerét mélyen elítélte. Döntésében emellett persze komoly szerepe lehetett felesége magyar voltának is. Jó katona lévén gyorsan haladt előre a ranglétrán, 1849 júliusában végül tábornok és a Görgey-féle hadsereg egyik hadtestének parancsnoka lett.

Az 1808-ban Horvátországban született **Knézich Károly**, császári királyi százados, egyik fennmaradt leveléből arról nyerhetünk információt, hogy őt Galícia rendkívül elmaradottsága, - ahogy írta: „a galíciai parasztok végtelen nyomorúsága” döbbsentette rá a „metternichi rendszer lehetetlenségére”. Ugyanakkor róla is tudjuk, hogy magyar felesége volt - s, hogy a szabadságharc előtt huszonegy évig egy magyar gyalogezredben szolgált, mely bizonyára szintén hatással volt döntésére, amikor 1848 őszén a magyar lobogót választotta. 1849 januárjáig a Délvidéken, majd a főhadiszíntéren, Görgey alatt küzdve érte el a tábornoki rangot és a hadtestparancsnoki beosztást. Egy, a Knézich Károlynál már említett indok, az alakulathoz való kötődés játszott valószínűleg fontos szerepet az osztrák származású Ernst Ritter von Poeltenberg, vagy ahogy névírása a magyar irodalomban meghonosodott, Pöltenberg Ernő esetében is. Az 1807-ben Bécsben született Poeltenberg egy magyar legénységű császári huszárezred századosa volt. 1848 októberében ezrede csatlakozott a honvédsereghez, s katonáinak példáját rövid habozás után ő is követte. Ez utóbbiban azonban bizonyára annak is jelentősége volt, hogy feleségének, a lengyel Kakowska Paulínának a családja szoros kapcsolatban állt a lengyel függetlenségi mozgalommal. Poeltenberg szintén tábornok- és hadtestparancsnokként fejezte be a szabadságharcot.

A végére maradt az aradiak közül az a két tiszt, akiknek neve különösen kedvesen cseng az örmény gyökerekkel rendelkező magyarok számára. **Kiss Ernő és Lázár Vilmos**. Mi újat tudhatnánk még elmondani róluk? Hogy Kiss Ernő ezredesi rangot, fényes katonai karrier lehetőségét cserélte fel a bizonytalanul, hogy hazájának szolgálhasson? Vagy, hogy bánáti nábobként több mázsa ezüstjét ajándékozta a kormánynak honvédelmi célokra? S, hogy nem volt igazán sikeres hadvezér, de a végső pillanatig kitartott az ügy mellett. 50 évesen ő is ezért áldozta életét. Csakúgy, mint a harminckét éves, nagybecskereki születésű Lázár Vilmos, az aradi vértanúk legfiatalabbika. Aki „csupán” hadnagy volt korábban a császári hadseregben, s aki „csak” ezredes lett végül a honvédseregben. Haynau mégis kivégeztette. Az egyik tábornokot azért, mert noha a szabadságharc nagy részében betegség miatt nem teljesített szolgálatot, az, hogy tábornok lett, elegendő indoknak bizonyult a halálos ítélet kimondásához. Lázár esetében fordított volt a helyzet. Ő ugyan nem kapta meg a tábornoki rangot, viszont az utolsó napokban egy hadtest parancsnoka lett, neki azért kellett bűnhődnie. De hát nem is a logika és az ésszerűség, hanem az esztelen bosszúvágy működött. Hiába javasolta Ferenc Józsefnek, az „atyai nagybácsi” Miklós cár, hogy a Habsburg birodalom jövője érdekében a magyarokat meg kellene békíteni. Ehhez a felismeréshez Bécsnek még közel húsz év kellett. 1867 a Kiegyezés, hogy Magyarország megkapja mindazt, amiért gróf Batthyány Lajos és a tábornokok Aradon az életüket áldozták.

*(A hadtörténész előadása elhangzott a Forradalmaink
1848/49 - 1956 elnevezésű ünnepségen 2006. október 4-én
Budapesten a Városháza dísztermében.)*

* * *

Lászlóffy Aladár

Budapest a forradalom napjaiban **Eörsi László 225 mártírjáról Szentpétery Tibor fotói a szélhűtött városról**

Tulajdonképpen csak belátni nem szeretünk. Miért is nem dobható el az élet útjából maga az élet. Hogy élhessünk a belehalás helyett. Milyen tömör és komor Madáchnál az a valószínűtlen érv: „Tanulj felőlem jobban vélekedni, polgár!... ” - és megteszi. A tiszt, a szerelmes, a sértett, a csalódott, a felháborodott. A valóságban így, az ön-pusztítás révén nem beszél, nem kerekedik felül nemhogy élő lény tévedő, elbukó, hibát hibára halmozó, korral, előzménnyel, másik nemzedékkel, hazával, ellenséggel szemben. Az volna csak a patetikus és valószínűtlen! Ide ordít be az is, hogy „holott a sírt, hol nyugszik atyja kellene megbontolnia ”, meg az, hogy „kárhozottak ősapáink”. De már késő, de már mindegy, de már hiába. De már lehetetlen. Vajon kinek mondta oda valaha nyersen, és vajon ki? A tavalyi napnak a holnapután, az osztrák, a szovjet főlénynek a vállalt leveretés, a szenvedés, a gőgnek a fegyverletétel, Haynau-nak a Maderspach család? „Ha meg akarod nevetetni Istent, mondd el a terveidet”. Esetleg a bekövetkező Milleneumnak, a mégis többször felemelkedő Nagykörútnak, vagy a Dunába robbantott lánchidaknak a végösszege (...) Amikor az aradi villamos, Damjanich után száz évvel, Rigómezőre jár ki, meghosszabbítva? De akkor az

a villamos, annak sínei, csikorgó fékjei, vagonjai már Kisinyovból kerültek oda hadizsákmányként. Ezt a hadiszerecsét pedig Miklós cárnak százszoros sarccal fizette ki, nem a porta, nem a tatár kán, hanem Románia képében, nevében a magyar anyánk konyhapénze. Ki győzött és mennyit hajtott be az október hatodikán? Mert hogy nagy volt a forgalom a globalizáció előtt és alatt és után, az látható és érthető. És a gyanakvás kölcsönös maradt, mint mikor Isten tarka békítő ügynökei még nem tudták kezelni ezt, és Hét-torony vagy Duna-csatorna járt érte. Nagy és végleges ez. Valamint a gyász, a hiányérzet. Hiába születik már a Csaba nevű kis muszlim Egerben vagy Hamburg külvárosában. Így hallom szüntelenül a hátsó szándékot is. És füle van Trója óta. Annak a fálnak, melyre a borsót hányjuk. Ez is elkezdődött újra... Mindenkitől elvettek tizenháromat, tizennégyet. Mindenki áldozott tizenháromat. Mindenkitől elfoglalták negyvennyolca, huszonharmadikája, november negyedikéje városát. A szabadság fogalma nem a jövő tétele, terve, előirányzata. A jövő legfennebb újra és újra eltüntetni, megsarcolni, rossz rubrikába próbálja elkönyvelni, előirányozni. A szabadság bárhol a világon csak azok kezébe illik - mint kard vagy vaskolónánál - akik markából kilopták, kiszedték, kifacsarták.

* * *

Sütő András emlékezete

Lőrincz György

Csillag a ravatalon

Vasárnap van. Ünnepre hangolt, imára halkuló lélekkel ülök a papír előtt, keresgélem a szavakat: - *Sütő András* meghalt - kiáltja át a szomszéd szobából a feleségem. A kiáltás felerősödik, visszhangzik bennem, de a döbbenettől nem bírok megszólalni: - Te nem hallasz! Andris bácsi, meghalt! - jön át most már a szobámba is a feleségem. S ekkor belém nyilall: Sütő András, kisebbségi létünk szószólója meghalt. Megborzongok. Összerázkódom.

Ebben a pillanatban megkondulnak a harangok is, kondulnak, mondom, mert Székelyudvarhely a reformáció egykor utolsó stációja felekezetek városa: először a belvárosi református templomé szólal meg, aztán rázendít a Szent Miklós-hegyi katolikus, majd az unitárius templom harangja is.

Így zúgnak most a harangok Erdély-szerte - gondolom, mintha csak isteni sugallatra tennék. Meghalt Sütő, hirdetik a Mezőségben... Meghalt Sütő, szólnak a Barcaságban... Meghalt Sütő, kongnak a Partiumban... Sütő András, zsoltáros szavaink, csillagporos metaforáink Nagyfejedelme meghalt, zúgnak a szívekben.

Erdélyi harangok zúgjak - mondom magamban. Sorolni kezdem a műveit: *Anyám könnyű álmat ígér. Rigó és apostol, Perzsák, Egy lócsiszár virágvasárnapja, Csillag a máglyán, Káin és Ábel, Szuzai menyegző, Sikaszói fenyőforgácsok, Engedjétek hozzám jönni a szavakat, Balkáni gerle...*

Sütő András, nemzeti létünk, önazonosságunk fáklyás embere nem csak itt állt és másképp nem tehetett, egy fél évszázadon át gyújtogatta, rakta, a hamu porából élesztgette az „eszmélet erdőtüzeit”, hogy lobo-gó fényében, fagyos, zúzmarás, adventi időkben megfűrészthessük arcunk.

Itt állok, másképp nem tehetek, s tudom sorsproblémáink szószólója volt, szállóigévé vált a szó a pen-nája hegyén.

Itt állok, másképp nem tehetek, hallom, miközben tudom: népe mesélő emlékezetében példabeszéddé magasztosult a szó, megtartó esszéiben, klasszikussá vált drámáiban az öntudat máglyatüzeit gyújtotta nekünk.

„A mindenkori pápák caraffái tudták - írta a *Rigó és apostol* című úti tünődéseiben még 1973-ban -, hogy a kiáltás erejét a visszhangon lehet csak lemérni. Éppen ezért a visszhangtalan citerásoknak és köldöknéző széplelkeknek megkegyelmeztek. A megalkuvásra hajlamosoknak annyi szólásszabadságot engedélyeztek, amennyi épp szükséges volt ahhoz, hogy önmaguk előtt is eltitkolják a rabságukat. (...)Az elnyomó hatalmak, miként a nők: nem osztoznak a szerelemben. Szervét Mihály lassú tűzű máglyán is váltig erősítgette, hogy híve a kálvini tanoknak, az ellenvéleménye csupán árnyalatbeli. Árnyalat nincs - mondták az égő hasábfák - csak rajzolatban. Vagy Genf, vagy Róma. Az igazság hiába igyekszik néha középre: póluson a helye”.

- Csillag a máglyán - mormolja a feleségem múltba nézőn, emlékezőn, talán az eltelt évekre gondolva, halkán, szinte csak önmagának.

- Csillag a ravatalon - mondom.

- Pusztakamarás fölött lehullt egy csillag - mondja a feleségem.

- Szimbólum élete így válik mítosszá - feleslem.

Gyászolunk. Sütő András halálával az erdélyi és az egyetemes magyar irodalom egyik legnagyobb alakját veszítette el. Klasszikus drámáiban, esszéiben népe, az erdélyi magyarság súlyos sorskérdésein át - önazonosság, emberi és nemzeti méltóság mellett - művei egyetemes emberi kérdésekre, sorsproblémákra is választ kerestek, s választ adtak.

Gyászolunk, miközben gazdagabbak lettünk. Hisz Sütő András halálával - mert a halál mindig összeköt minket - Erdély művelődési térképére egy újabb megtartó zarándokhely kerül.

Marosvásárhely, Farkaslaka, Csíksomlyó, ízlelgetem a szavakat.

Talán az élet is? A szeretet?

A szívekhez is egyenes az út - gondolom.

(Megjelent a Polgári Élet című hetilapban 2006. október első hetében Erdélyben)

* * *

„A lelkiismeret sohasem hazudik.”

(Ismeretlen)

* * *

Elhunyt az Írófejedelem

Erdélyi (romániai) magyar próza-, dráma-, és esszéíró. 1927. július 17-én született Erdélyben, Pusztakamaráson (Románia) szegényparaszti családban. 1940 őszétől a nagyenyedi Bethlen Kollégium, 1945 januárjától pedig a kolozsvári Református Kollégium diákja. 1946-tól a kolozsvári *Világosság* című lap munkatársa, majd 1948-tól a kolozsvári, majd bukaresti *Falvak népe* című hetilap munkatársa, 1950-1954 között főszerkesztője.

1954-1957 között a marosvásárhelyi *Igaz Szó* című irodalmi folyóirat főszerkesztő-helyettese. 1958-89-ig a *Művészet*, illetve *Új Élet* című marosvásárhelyi képeslap főszerkesztője. 1965 és 1977 között nemzetgyűlési képviselő, 1974 és 1982 között a Romániai írók Szövetségének alelnöke. Az erdélyi magyar nemzeti kisebbség méltatlan sorsa elleni tiltakozásai miatt 1980-ban Romániában betiltják műveinek kiadását, színdarabjainak bemutatását. 1990-ig Magyarországon publikál. 1990 márciusában nacionalista gyilkossági kísérlet áldozataként súlyosan megsebesül, egyik szemét elveszíti. 1992-1996 között a Magyarok Világszövetségének tiszteletbeli elnöke.

A nyolcvanas években az erdélyi magyarság emberi jogainak védelmében többször fordult nemzetközi fórumokhoz. A kilencvenes években publicisztikájának fő iránya is az „erdélyi változatlanságok” ellen irányul. 1970-ben megjelent, *Anyám könnyű álmot ígér* című nagysikerű regénye irányította rá az erdélyi és tágabb értelemben a kisebbségi magyar irodalmakra, s az irodalmon keresztül a kisebbségi magyarság sorsára a magyarországi olvasók figyelmét. Korábban a magyarországi politika a tévesen értelmezett internacionalizmus eszméje jegyében azt vallotta, hogy a nemzeti kisebbségek egy-egy ország belügyéhez tartoznak. Ennek a politikának a következtében a kisebbségi magyarságot rendkívül hátrányos helyzetben tartották Csehszlovákiában, Romániában, Jugoszláviában és Kárpátukrajnában egyaránt. Sütő András regényei, esszéi és drámái a hetvenes évek elejétől kezdődően a kisebbségi magyarság sajátosságának, értékeinek védelmében emelnek szót, művészi minőségükkel pedig a kisebbségi magyar irodalmakra irányítják a figyelmet, az egyetemes magyar irodalom élvonalához tartoznak.

Sütő András a hatvanas évek közepétől kezdődően sokat utazott. Járt a Szovjetunióban, Olaszországban, Bécsben, Nyugat-Berlinben, Oslóban, Stockholmban, Újvidéken. 1973 tavaszán egy hónapot tölt az Amerikai Egyesült Államokban és Kanadában. A későbbi évtizedekben is nagyon sok külföldi meghívást kapott Nyugat-Európába és Amerikába egyaránt. Amikor a hetvenes-nyolcvanas években rengeteg magyar, köztük sok író áttelepül Erdélyből Magyarországra, Sütő András marad Marosvásárhelyen és egyre aktívabban vesz részt az erdélyi magyarság autonómia-törekvéseiben.

*(Prof. Dr. Görömbei András /Debreceni Egyetem/
saját jegyzetei alapján)*

* * *

Sajnos, bokros teendőim miatt mindig halasztanom kell magyarláposi „örménység-kutatási” látogatásomat, emiatt nem tudom az eredeti tervem szerint folytatni írásomat. Mint azt az előzményekből is láthattuk, a *Voith* család jelentős szerepet töltött be a közösség életében, s azt szerettem volna, ha a család ma is ott élő leszármazottját tudom szóra bírni, illetve az ott élőket, akik segítségemre lehetnek.

Felkérésemre hogy ők maguk írják meg emlékeiket, a következő válaszok érkeztek (szemelvények különböző időben érkezett levelekből): „Nagyon köszönöm a kellemes meglepetést, amit a *Breier* család gyógyszerészeivel szereztél. Voltam a tisztelendő úrnál, de Szemák Ferenc plébánosunk azt mondta: nála anyakönyv csak 1912-től van, így kérésedet nem teljesítheti. Egyben átadtam a neki szánt küldeményt. Megtisztel nagyrabecsüléssel azzal, hogy írjam le emlékeimet. Nyersen az elmémben van minden, de én ilyesmit sosem fogalmaztam. Nem is tudom, hogyan fogjak neki... Írásbeli dokumentációm nincs, csak a szájhagyományokra nem támaszkodhatok, az nem pontos adat, amit tudok, s még meggyanúsítanak, hogy lóditok!

Szeretettel várjuk látogatásodat, csak értesíts, hogy tudjuk *Dragomán Évával* egyeztetni az időt, s hogy készíthessen valami örmény finomságot. Szeretnélek családi sírkertünkbe elkísérni, ahol alig kibetűzhetően állnak örmény őseim sírkövei. (Több le volt döntve, de visszaállítottuk.) Sok mesélni valónk volna.”

És most kiemelnék egy mondatot *Ciornei Erzsébet* ny. tanítónő egyik leveléből: „*Túlbecsülöd képességeim, viszont tudom, hogy velem majd sírba száll ez a kis ismeret is.*”

A Füzetek olvasóinak nyilvánossága előtt kérek mindenkit, ne hagyjuk sírba szállni ismereteinket, hiszen nem vagyunk analfabéták, emlékeinket mindannyian gátlástalanul leírhatjuk, nem tudományos értekezés az, és vele apáinkra, anyáinkra, nagyszüleinkre, dédszüleinkre, őseinkre emlékezünk.

Ismerjük a közmondást: *Csak az hal meg, akit elfelejtenek.* Ne hagyjuk elfelejteni, elfelejtetni múltunkat, ismerjük meg és ismertessük meg azokat közösségünk tagjaival, hiszen van reá módunk, mert a Füzetek sokak erőfeszítésével, anyagi hozzájárulásával, áldozatos munkájával még mindig havonta megjelenik, eljut több tucat közgyűjteménybe, és az utókor számára is kutatható, forrás-értékű adatokkal szolgálhat. Nem sok közösségnek áll rendelkezésére ilyen lehetőség! Tapasztalatból tudom, ha egyszer elkezdjük az emlékezést, maguktól tolnak papírra a már-már elfeledettnek hitt élmények, emlékek.

Évekkel ezelőtt egy *Moldován Stefániával* készített rádióinterjú meghallgatása után meglátogattam sajudvarhelyi otthonában *Fodor Erzsike* nénit, aki Désről került jelenlegi otthonába, sok évtizeddel ezelőtt. Sok mindenről beszélgettünk, elkalandoztunk, tehát arra kértem:

B. J. - ***Menjünk vissza Désre!***

- Szóval a leghíresebb család volt a Voith.

- ***Magyarláposon is voltak Voithok, és Moldovánok is...***

- Nem rokonok Stefiékkel, más ág, nem rokonok. Moldovánok voltak persze Láposon, most is él egy Désen, Moldován Jóska, magyarláposi.

- ***A magyarláposiakat honnan tetszik ismerni?***

- Te, én onnan ismerem, hogy a mostohabátyám ott élt, egy ügyvédi irodában dolgozott.

- ***Hogy hívják?***

- Varga Dezső.

- ***Nem a Kerekes vagy a Topán irodában dolgozott?***

- Nem, de nagyon jóban voltak Topánékkal és Kerekesékkal is. A Topánokból van még valaki ott? Volt Topán Juci, Topán Emmus... Milyen drága két kicsi lány volt!

Nincs már ott senki közülük. Nemrég halt meg Emma néni, de már Kolozsváron az unokájánál. Juci is ott élt a fiánál, úgy tudom, vagy a lányánál, aki Margittán van. Emmuci meghalt a háború alatt vagy után, ha jól tudom Berettyóújfaluban vonatszerencsétlenség következtében. Édesanyám nagymamája Topán leány volt, tartották a rokonságot, násznagyasszony volt Emma néni, a lányok édesanyja a szüleim esküvőjén, és egy fénykép tanúskodik róla, hogy együtt keresték meg Magyarországon Emmuci sírját... Juci férjhez ment Kerekes ügyvédhez, két gyermekük van, de a gyermekek illetve unokák nem Láposon élnek.

- ***A Bárdiakat ismerted? A Bárdiak is örmények voltak.***

- Igen? És Bárdi György a színész, onnan származik? Kinézésre és életerőre nézve ő is lehetne örmény...

- *Nem.*

- *Na tessék akkor mesélni tovább. Mindent: Dést, Lápost, a szüleim láposiak.*

- Hogy hívták a szüleidet?

- *Kovács illetve Kerekes, de örmény gyökerűek, mert például az egyik nagymamámnak Mánya (Mányó) Annának, aki Alsókapnyikbányán született 1830-ban, a keresztszülei a Voith és Gajzágó családból valók voltak.*

- Mondd meg, hogy hívták a kapnikbányai orvost?

- *Nem tudom, nem is jártam ott soha.*

- Az is örmény volt. Egy olyan gyönyörű ember volt, Atyaúristen! Úgy hívták, ... öreg vagyok drága, ... nem tudom már.

És ezennel elérkeztem a mi családunkhoz. Először a **Kovácsokhoz**. Magyarláposon 1851 február 9-én **Martinus Kováts** et **Anna Mányó** házasságot kötött a már tíz éve a község főterén - piacán - álló kőtemplomban. Az eskető pap P. Lukás Nagy volt, a tanúk pedig *Jacobus Vojth, Cristophorus Burgya, Daniel Kováts, Antonius Vojth, Alexander Sánta, Nicolaus Ordacse*. Egy keresztlevelet is tudok idézni pár évvel későbből, éppen a kiegyezés idejéből.

1867 március 10-én született, és 18-án keresztelte meg P. Nagy Lukács lelkész *Mányó Antal* rom. kat. kántor-harangozó és *Kováts Margit* rom. kat. törvényes fiát, Mártont.

Keresztszülők voltak *Tekintetes Voith Jakab* és *Voith Katalin*.

A következő szemelvény több tanulsággal is szolgál. Meg kell persze jegyeznem, hogy a másolatot az 1939. IV. t. c. alapján adták ki 1941-ben, tehát az eredeti anyakönyv helyesírását nem láttam, de tény, hogy a Kivonat a Gyulafehérvári Egyházmegyében, Szolnok-Dobokai esperesi kerületben, Szolnok-Doboka vármegyében létező magyarláposi rom. kat. anyaegyház házassultjainak anyakönyvéből, 1892, azaz ezernyolcszáz-kilencvenkettő évi február hó /21/ huszonegyedik napjáról készült.

Megtudjuk belőle, hogy a korábban Mányónak írott kántor harangozó Antalnak a fia, *Mánya Márton* tanult emberré lett, és 25 évesen ügyvédi írnokként nősült Magyarlápósról származik, de lakhelye Csolt.

A menyasszony *Lengyel Anna, Lengyel Lajos* és *Gopcsa Anna* leánya, 19 éves. Lakhelye Pecsétszeg. (A községhez tartozó falú B. J.) A tanúk neve *Gopcsa Joachim* és *Bányai János*.

Most pedig édesanyám családja, a **Kerekesek** következnek, de egy másik alkalommal.

Ennek érdekes története van, mert édesanyám és testvérei nem tudtak örmény gyökereikről, amelyek - bevallom -, elég régiek az 1670-es évek végére nyúlnak vissza. A családi iratok, amelyek egy része 1677-től a XIX. század közepéig fennmaradt, valamint szépapám „Vándorló könyve”.

* * *

„Ahhoz, hogy felfedezzünk egy új kontinenst, késznek kell lennünk arra, hogy elveszítsük a part biztonságát.”

(Brian Tracy)

* * *

A 70 esztendőös Kabdebó Lóránt professzort köszöntötték a Petőfi Irodalmi Múzeumban

A Miskolci Egyetem Szabó Lőrinc Kutatóhelye újabb eredményeinek bemutatása címmel Kabdebó Lóránt professzor emeritust köszöntötték 70. születésnapján 2006. október 3-án, Budapesten, a Károlyi-palota dísztermében. A kitűnő hangulatú ünnepi esten felszólalt többek között Patkó Gyula, a Miskolci Egyetem rektora, Fazekas Csaba, a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kar dékánja és E. Csorba Csilla, a Petőfi Irodalmi Múzeum főigazgatója. Az estet *Tarján Tamás* magas színvonalon vezette.

Az egykori tanítványok, majd munkatársak méltatták Kabdebó professzor irodalmi munkásságának állomásait, egyszerűségét, kitartását. Egyik szeretett munkahelye volt a Petőfi Irodalmi Múzeum, ahol a Hangtár vezetőjeként emlékezetes éveket töltöttek vele a kollégák. Munkásságának másik kiemelkedő helyszíne a Miskolci Egyetem, ahol nevéhez fűződik a Bölcsészettudományi Kar létrehozása.

A születésnap ünnepén neves irodalmárok mutatták be a következő könyveket: *Kabdebó Lóránt: Szabó Lőrinc „pere”* (Argumentum Kiadó), *Kabdebó Lóránt: „Ritkul és derül az éjszaka”*. *Harc az elégiáért* - tanulmánykötet (Csokonai Kiadó), *Dobos Marianne: „...nekünk a vihart állni kell”* (Í és É Bt.), valamint *Akkor is karácsony volt - Adventre várva* 1989 (Napkút Kiadó) című könyveit, továbbá Felsze-

ghy Sára: „*Álommá zsongul a tücsökzene*” - Szabó Lőrinc betegségei (Miskolci Egyetem - Szabó Lőrinc Füzetek 7.) és *Szele Bálint: Jean Monnet, Európa atyja* (Csokonai Kiadó) című köteteket.

A kiemelkedő ünnepi esemény az örmény származású professzor emeritus köszöntő beszédével zárult.

Kabdebó Lóránt: Budapesten született 1936-ban. 1990 óta az irodalom- tudomány doktora. A Miskolci Egyetem Modern Magyar Irodalomtörténeti Tanszéke egyetemi tanára. A modern magyar költészet történet egyik kiemelkedő kutatója. Széles filológiai alapozású kutatásai utóbb nemcsak a Szabó Lőrinc-kutatás kérdéseit változtatták meg termékenyen, hanem vezetésével számos fiatal kutató is elkötelezte magát a modern irodalmi kánon megújítása mellett. Tudományszervező munkássága az utóbbi években nemcsak egy új bölcsészkar létesítésére összpontosult, hanem olyan publikációs gyakorlat kiépítésére is, amely vezető fórumokon juttatta szóhoz a szakmai utánpótlás legjobbjait. Több önálló kötete jelent meg, forráskiadásainak, tanulmányainak száma is jelentős.

Frigyesy Ágnes

* * *

Anahit Simonján

Egy örmény zarándokútja Erdélybe

Amikor először 2006. februárjában Dr. Issekutz Saroltától, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület elnökszövegétől meghívást kaptam, hogy tiszteletbeli vendégként vegyek részt 2006. augusztus 22. és 29. között tervezett erdélyi útjukon, melynek céljával az erdélyi magyar és örmény települések, valamint műemlékek felkeresését tűzték ki, még alig mertem elhinni, hogy végre megvalósulhat régi álmom, és ellátogathatok azokra a helyekre, amelyekről moszkvai egyetemistaként a magyar nyelvet, illetve az erdélyi örmény kultúrát tanulmányozva már hallottam, de eddig csak könyvekből olvashattam róluk.

Reményem, hogy Erdélybe utazhatok, már-már szertefoszlni látszott, hiszen egy hónapig szinte hiába vártam a magyar vízumot (a romániai vízumot néhány nap alatt sikerült beszereznem), de szerencsére még időben megérkezett ez is. Az Örmény Köztársaság Kulturális Minisztériuma is örömmel fogadta, és támogatta utamat, hiszen ezen erdélyi út alkalmával lehetőség nyílt arra, hogy a ma Magyarországon és Erdélyben élő örmény származású emberekkel találkozzam és hírt hozzak róluk. A magyar-román határon átlépve, és néhány magyar településen átutazva, még mindig nem tudtam elhinni, hogy valóban Erdélyben járok. Amikor azonban a gyergyószentmiklósi templomban az idős Mária néni, a templom gondnoka meghitt hangulatban kezdett mesélni az örmény családról, a templomban évszázadok óta tartott misék rendjéről, melyek végén az örmény szent szavakkal, „Hanun hor ev vordvo jev hogvujn szrbo” vetnek keresztet, akkor hittem el igazán, hogy egyik legnagyobb álmom megvalósult, és e híres erdélyi örmény műemlék előtt hajthatok fejet. Könnyeimet nem tudtam elfojtani.

Az utána következő napokon is számos megható élményben volt részem Szamosújváron az örmény katolikus plébánián, ahol találkozhattam *Szakács Endre* plébánossal, és megnézhettem az örmény katolikus főtemplomot, majd Csíkszépvízen és Kolozsváron, ahol örmény családok találkozóján vehettem részt, és új ismeretségeket köthettem. Székelyudvarhelyen nagy meglepetés várt engem: megismerhettem *Aram Bodurjan* fiatal zenetanárt, akinek nagyapjának testvére, *Mkörtics Bodurjan*, híres örmény főpap volt, sírja Ecsmiadzinban, az Örmény Apostoli Egyház székhelyén áll. Most e sorokat írva is könnyeimmel küszködöm.

A szép emlékekből egy erős érzés született: a megismert embereken és műemlékeken keresztül egy új világ nyílt meg előttem, amely korábban szinte elképzelhetetlen és megfoghatatlan volt számomra. Egy biztos, mindezen találkozásokról és ismeretségekről egész könyvet lehetne írni.

Egy kicsit magáról az útról is szeretnék néhány szót szólni. Az erdélyi út, amely az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 10. jubileumi útja volt, a Honismereti Műhely nevet viselte. Történelmi, kulturális és népi ismeretekkel egyaránt gazdagodtunk. Kicsit úgy éreztem, hogy ez az utazás a magyar és örmény származású magyarok zarándokútja volt őseink földjére. Az utazás hagyományosan magyar pálinkával való koccintással kezdődött, de az idei útra Örményországból érkezett lavas (örmény lepénykenyér), szőlő és őszibarack is csatlakozott. Számomra nagyon-nagyon újdonság volt, hogy minden helyen a csoportból valaki az adott községhez vagy műemlékhez fűződő verset vagy éneket adott elő, és a híres emberekről is megemlékeztünk.

Csoportvezetőnk, *Dr. Szarka György*, oly sok és érdekes ismeretet adott át, amelyet könyvekből nem is lehetett volna elolvasni, hogy igazi „járó enciklopédiának” nevezhetnénk. Az utazás közben pedig a 44

útítárs saját élettapasztalatait osztotta meg egymással. Egy szóval, számomra minden tekintetben valódi műhely volt ez az út.

Mindenki szemében szomorúságot és fájdalmat láttam az elvesztett haza iránt. Láttam azt is, hogy mindenki mélyen ismeri saját népének történelmét és kultúráját. Fejemben pedig az út során állandóan párhuzamba került az örmény nép sorsa a magyar nép sorsával. Erdélyt járva újra és újra felidéződtek előttem a Törökországban maradt örmény községek, kolostorok az Araráttal és a Van-tóval együtt.

A külföldön élő magyarok az örmény diaszpórákhoz hasonlóan mindennapi harcot folytatnak nyelvükért, kultúrájukért és nemzeti öntudatukért.

Hosszan lehetne még írni erről a különleges útról. Szeretném külön köszönetemet kifejezni Dr. Issekutz Saroltának, aki révén megvalósulhatott az álmom, hogy Erdélybe utazhattam, továbbá nagy hálával emlékszem utastársaimra, akik az egész út során nagy szeretettel vettek körül, öleltek és figyeltek rám. Snorhakalutjun Dzsánok.

(A szerző Jerevánban az Örmény-Magyar Baráti Társaság elnökasszonya)

* * *

Daczó Dénes

Jubiláló örmény családok

Háromnapos jubileumi örmény napokat szervezett a Csíkkörzeti Magyar-Örmény Szentháromság Alapítvány, a Budapesti XV. kerületi Zuglói Örmény Kisebbségi Önkormányzat és a Miskolci Örmény Kisebbségi Önkormányzat. A rendezvény fénypontjaként a csíkszépvízi örmény katolikus templomban ünnepi szentmisén vettek részt az örmény családok. Jelen volt *Dr. Jakubinyi György* gyulafehérvári római katolikus érsek, erdélyi örmény katolikus apostoli kormányzó.

A szentmise végén Csíkszépvíz szülöttének, *dr. Fejér Gerő* kanonoknak állítottak emléktáblát az egykori örménykatolikus plébánia homlokzatán - a kanonok ebben az épületben töltötte utolsó éveit. A katolikus lexikon adatai szerint Fejér Gerő 1869 január 1-én született, 1891 júliusában szentelték pappá. Fejér Gerőnek versei jelentek meg az *Arménia* és a *Közművelődés* folyóiratokban, továbbá gyulafehérvári székesegyházi kanonokként alapítványt hozott létre a gyermekek és a szegények megsegítésére.

A csíkszépvízi ünnepség keretében tartották az örmény családok tizedik találkozóját is, amelyen közel kétszázan vettek részt. *Ajtony Gábor*, a Csíkkörzeti Magyar-Örmény Szentháromság Alapítvány elnöke lapunknak elmondta: ennek célja, hogy az Erdélyben szétszórta élő örmény családok legalább évente egyszer találkozzanak, ahol gondolatokat cserélhetnek, további ismeretségeket köthetnek egymással, barátságok szövődhetnek. A találkozó állandó résztvevője a Zuglói Örmény Kisebbségi Önkormányzat. „Amikor megalakultak Budapesten a kisebbségi önkormányzatok, az volt az első teendőnk, hogy eljöttünk azokra a településekre, ahonnan a kerületünkben élő örmények származnak, és ekkor döntöttük el, hogy ilyen családi találkozókat szervezünk. Nekünk nagyon fontos a család, mindennek az alapja. Sokan elmesélték, hogy itt találkoznak egy évben egyszer egymással, örömmel jönnek. Ez lelkesít minket, hogy minden évben megismételjük” - számolt be lapunknak *Zárug Katalin*, a kisebbségi önkormányzat tagja.

Ajtony Gábortól ugyanakkor megtudtuk: a nagy örmény közösségek - ilyen volt Szépvíz, Erzsébetváros - nagyon elnéptelenedtek, ezért is fontos a kis közösség számára az állandó kapcsolattartás.

(Megjelent a Csiki Hírlap 2006 augusztus 28-i számában)

* * *

„A nevetés félelmetesebb fegyver, mint a kard.”

(Lina Wertmüller)

„A nevetés beszéd szavak nélkül.”

(Ókori kínai mondás)

* * *

Magyar állami kitüntetés
Veress István ny. egyetemi tanárnak

A közelmúltban adták át az örmény közösség legidősebb tagjának, Veress István agrármérnöknek, nyugalmazott egyetemi tanárnak a Magyar Köztársaság Erdemrend Lovagkeresztje kitüntetését Kolozsváron - ünnepélyes keretek között -, a Magyar Főkonzulátus protokoll termében.

A Magyar Köztársaság elnöke által adományozott kitüntetésen ezt olvashatjuk: „*Kiemelkedő oktatói, népnevelői és szakírói munkája elismeréseként, melynek során eredményesen járult hozzá az erdélyi agrártársadalom fejlődéséhez és a magyar nyelvű agrár tanítás kiteljesedéséhez.*”

A magasrangú kitüntetést Sólyom László nevében **Cseh Áron Gusztáv** adta át, aki szintén örmény származású, hiszen anyai nagyszülője a híres Kabdebó család sarja. A bensőséges ünnepségen jelen volt **Egyed Ákos** az Erdélyi Múzeum Egyesület elnöke, a Magyar Tudományos Akadémia kültagja, **Sebestyén Csaba** a Romániai Magyar Gazdák Egyesületének (RMGE) elnöke, a professzor régi tanítványai... valamint a közvetlen hozzátartozók.

A laudációt **Dr. Csávossy György**, az ünnepelt barátja, az RMGE tiszteletbeli elnöke, a Magyar Borakadémia tagja tartotta, aki régi főúri családból származik.

A főkonzul felsorolta Veress professzor eddigi kitüntetéseit: Munkaérdemrend, a Budapest Kertészeti Egyetem arany, gyémánt, vas és rubin diplomása, a Magyar Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Újhelyi Imre díjasa - erről lapunk is tudósított -, az Erdélyi Gazda évdíja (2005), majd röviden méltatta munkásságát.

Dr. Csávossy György laudációjában kiemelte Veress István sokoldalú tevékenységét, aki a munka és a becsület jegyében élte és éli életét. Önéletrajzi írásából idézett: „Nagyenyedet és vidékét tartom szülőföldemnek, jóllehet életemnek nagyobbik részét Kolozsváron töltöttem, de a gyermek, kamasz és ifjú évek mély barázdát hagytak lelkemben.”

Veress István munkásságának főbb állomásai:

- Fischer faiskola Nagyenyeden, a díszfaiskola vezetője (1933)
- a csombordi Téli gazdasági és Szőlészeti iskola tanára, gyakorlat vezetője (1935-1947), egy évig igazgatója (1948)
- Tanszékvezető egyetemi tanár a kolozsvári Agrártudományi Intézetben (1948-1972)

Veress István a gyümölcsstermesztés megszállottja volt, de tanított zöldségstermesztést, szőlészetet, dísznövénystermesztést, és szenvedélyes halász és vadászként vadgazdaságot.

Kolozsváron egy 10 ha didaktikai gyümölcsösöt létesített, fajtagyűjteményt hozott létre. Tudományos munkáinak száma több mint negyven, szakkönyveit (szám szerint húszat) egyedül vagy társszerzőkkel írta.

Kiemelkedő érdemei:

- Nemzedékek sorát, több, mint 10 ezer diákot oktatott
- A Román Tudományos Akadémia megbízására Erdély régi alma és körte fajtáit felkutatta, leírt és nyilvántartásokba vette
- A Román Pomológia II; III; VI; VII kötetének munkatársa, alma, körte, kajszibarack, dió, mogyoró, mandula, szelídgesztenye különböző fajtáit írta le
- Az erdélyi intenzív gyümölcsstermesztés megteremtője
- Modellértékű biokert kialakítása és fenntartása
- Ismereteit terjesztette, oktatott szóban és írásban, rádió és TV műsorokban.

A mai napig kiveszi részét a népnevelésben, szaktanácsadásban.

Dr. Csávossy György laudációjában a következőket mondta: A gyümölcsstermesztés volt a szenvedélyed, a természet a kikapcsolódás felemelő élménye. Neked megadta a sors, hogy munkádban az örömet és a szépség forrását is megleld. Azt mondják, aki egy fát ültetett, nem élt hiába. Te nemcsak az anyaföldbe, hanem tanítványaid szívébe, lelkébe is rengeteg szellemi fát ültettél, melyek, míg e fák élnek, nemes gyümölcsöt teremnek. Dr. Csávossy György Ady szavaival zárta beszédét: „Virultam jóban, rosszban, mások gyümölcsösödtek, én meg virágoztam ”.

Az ünnepelt fátyolos hangon mondott köszönetet szüleinek, akik szintén pedagógusok voltak és népnevelő útjait egyengették. Köszönetét fejezte ki barátainak, vadásztársainak és minden ismerősének, akik

munkássága folyamatos fejlődéséhez hozzájárultak. Hálával emlékezett tanáira, akik elindították a pályán, és volt tanítványaira, akik kiváló szakemberekké váltak és a mai napig látogatják szaktanácsért. Őszinte elismerését tolmácsolta az erdélyi magyarság intézményeinek, melyek megteremtették munkásságának feltételeit, valamint mindazoknak, akik írásait olvasták és olvassák mind a mai napig. Sokan segítettek és a nehézségekben mindig mellette álltak, három éve elhunyt felesége, leányai, szerető unokái és dédunokái. Köszönte az Úristen szentfelségének, hogy hosszú, küzdelmes, dolgozó és háládatos élettel áldotta meg, és hogy egész életében azt tehette, amit szeretett, a munkássága és szenvedélye fedte egymást.

Veress István felkérte a főkonzul urat, tolmácsolja köszönetét a Magyar Köztársaság elnökének, Sólyom Lászlónak is.

Az esemény ünnepi hangulatát *Beláni Margit* operaénekesnő dalaival növelte. *Dr. Jancsó Miklós*, a professzor kedvenc költőjének Áprily Lajosnak verseit szavalta el. A több mint egy órán át tartó ünnepély kellemes, családias, baráti hangulatban telt el. Végül pezsgővel, vörös és fehérborral koccintottak az ünnepelt egészségére.

* * *

Ötven éve húnyt el Pattantyús Ábrahám Géza

Az alábbi három rá emlékező írással, továbbá életútjának felidézésével a neves professzorra emlékezünk!

Patyi bácsi diákszemmel

Anekdota (igaz történet?) „Patyi” bácsiról, 1985

A Pattantyús-féle vizsgák (nem is szólva az utóvizsgákról!) legendásan hosszú ideig tartottak: nagyon örülhetett az a hallgató, aki már két óra alatt végzett. Ráadásul a profnak megvolt az a szokása, hogy a vizsgát általában délután 6-7 óra felé kezdte. Most képzeljük el, meddig húzódtak el ezek a számonkérések, ha összegyűlt 10-15 vizsgázó, s külön képzeljük hozzá, hogy a Műegyetem összes kapuját abban az időben 22 órakor lezárták! Az első, ünneplőbe öltözött delikvens úgy 11 óra tájban mászott át a kerítésen - pontosan az ott strázsáló rendőr orra előtt. - Na mit loptunk, mit loptunk? - kérdezte a rémült ifjút, és csak nagy nehezen hitte el, hogy az nem bűnöző, csak éppen a „Patyinál” volt vizsgázni.

Fél óra múlva az eset megismétlődött, majd még kétszer-háromszor. Úgy 1 óra tájban a rendőr már rettenetesen ideges volt, és így támadt neki a soron következő kimászónak: - *Most nehogy azt mondd te is, hogy a „Patyinál” voltál vizsgázni! - Dehogy mondom. Én vagyok a „Patyi”...*

* * *

Üdvözlő beszéd 1955. december 11-én

(Részlet)

Emberi vonásait főképp az jellemzi, hogy szeretettel törődik mindenkivel. Példájával mutatja meg, hogy mindnyájan összetartozunk, és környezetünk egyetlen nagycsaládot alkot. Közvetlenség és barátságosság sugározza be az emberekkel való érintkezését. Elveiért és az emberekért való kiállást hirdeti, és ezt a kiállást lépten-nyomon tapasztaljuk. Irányt mutat a mérnöktársadalomnak. Tudatosan foglalkozik a mérnöki etikával és a mérnöknek a társadalomba való beilleszkedésével. Régen ez ösztönös kérdés volt, de az idők folyamán elhalványult. A háború utáni idők hozták előtérbe. Ő pedig már negyedszázada foglalkozik ezzel a problémával. Leszögezi a mérnöki etika alapját: a tudás mellett az erős jellemet, az akaratot, az elvek melletti kitartást, a műveltséget. Vallja, hogy a vezetés alkalom a nagyobb kötelességvállalásra és az iránymutatásra.

Gerey Tamás

Pattantyús Ábrahám Géza

(1885-1956)

Kossuth díjas műegyetemi professzor halálának 50. évfordulója alkalmából 2006. szeptember 29-én koszorúzásokkal egybekötött megemlékezést tartottak a Farkasréti temetőben de. 11 órakor, majd du. 13 órakor a Műegyetem kertjében lévő szoborparkban, a professzor szobránál. Ezt követően a könyvtár aulájában megnyitották az emlékkiállítást, ahol a „Patyi bácsi diákszemmel” című könyv bemutatójára is sor

került. A kiállításon értékes dokumentumokat, fényképeket láthattunk úgy a családról, a gyökerekről, mint a diákok által is oly nagyon kedvelt professzor munkásságáról, tudományos eredményeiről.

Kivonat Dr. Pattantyús-Ábrahám Géza életrajzából:

Született 1885 december 11-én Selmecebányán. Apja: Dr. Pattantyús Ábrahám Márton, orvos Illaván. Anyja: Pöschl Ilona, Pöschl Ede Selmecebányai akadémikus prof. lánya. Testvérei: Márton, Endre, Imre, Erzsébet

1903-ban érettségizett a Bp. II. ker. Katolikus Főgimnáziumban 1907-ben kitűnő minősítésű gépészmérnöki oklevelet szerzett a budapesti József Műegyetemen

1907-1909 között tanársegéd a Műegyetemen

1910-11 között külföldi tanulmányutakat tett (Németország, Anglia, Kanada, Belgium)

1912: Műszaki tudományok doktora a Műegyetemen

1912-ben megházasodik, felesége: Marschalkó Margit

Gyermekei: Dénes (1914), Klára (1917)

1921-től a József Műegyetem magántanára

1926-ban műegyetemi címzetes nyilvános rendkívüli tanár

1930-tól műegyetemi nyilvános rendes tanár

1938-39-ben a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gépész és Vegyészmérnöki Kar dékánja

1945-48 között az MTA levelező tagja

Elismerései: Kossuth-díj ezüst fokozata, Oktatás Kiváló Dolgozója, munka érdemrend, a Munka Vörös Zászló Érdemrend.

1956 szeptember 29-én hunyt el Budapesten.

Alkotóerejét a legendás oktatáson kívül 36 szakkönyv, 150 tanulmány és cikk jellemzi, emellett tucatnyi társadalmi megbízatást vállalt.

* * *

„*Ki keserűt nem ízlelt, nem tudja, mi az édes.*”

(*Ismeretlen*)

* * *

Nuridsány Zoltán festőművész kiállítása

Szeptember 15-én nagy érdeklődés mellett nyílt meg *Nuridsány Zoltán* festőművész eddig még be nem mutatott munkáinak kiállítása a Pestújhelyi Közösségi Házban. *Kerékgyártó István* művészet-történész, kritikus méltatta a művész pályáját és mutatta be a gyűjtőktől, múzeumoktól kölcsönként alkotásokat, melyek az özvegy és leánya fáradhatatlan munkájának köszönhetően kerülhettek a nagyközönség elé. A megnyitón *Avedikián Viktória* gyönyörű énekhangjával, magyar és örmény dalokkal kápráztatta el a közönséget. A kiállítás a Külvárosi Szalon és a XV. ker. Örmény Kisebbségi Önkormányzat közös rendezvénye volt.

Nuridsány Zoltán székely édesanya és örmény gyökerű édesapa gyermekeként 1925. augusztus 22-én született Marosvásárhelyen. Budapesten a cisztereknél, a Szent Imre Gimnáziumban tanult. *Nagy Nándor* grafikusművész irányításával meghatározó tagja lett a Képzőművészeti Körnek. Ekkor már rendszeresen rajzolt *Gallé Tibor* Szabadiskolájában. 1944-ben fölvételt nyert a Képzőművészeti Főiskolára. Tanárai a XX. század meghatározó mesterei: *Szőnyi István*, *Barcsay Jenő*, *Kmetty János* és mozaik szakon *Fáynyi Géza*. 1945 tavaszán Szentendrén dolgozott Barcsay Jenő társaságában. 1946-tól vett részt az Európai Iskola kiállításain.

1948-ban a Római Magyar Akadémia ösztöndíjasa. Több olasz lap fölfigyelt szín- és formavilágára, európai nagyságokhoz mérték tehetségét. Itthon *Rabinovszky Máriusz* kezdeményezésére (akinek tanársegédje) a murális művészet elméleti, majd gyakorlati problémái foglalkoztatták. 1949-ben MEFSZ kiállításon szerepelt monumentális mozaik tervével, *Fülep Lajos* dicsérte tehetségét.

1949-50-ben alakult meg a Négyesfogat. Tagjai: *Jánossy Ferenc*, *Nuridsány Zoltán*, *Orosz Gellért* és *Sugár Gyula*. Kiállításait nagy visszhang kísérte az ötvenes évek elején. 1955-ben kibővült a Négyesfogat *Bod Lászlóval*, *Bornemissza Gézával* és *Megyeri Barnabással*.

Nuridsány első - s egyben utolsó - monumentális munkája a székesfehérvári Gépipari Technikum külső falán található „Mérnök” több figurás mozaikja. Újabb megbízást csak két évtized múlva kapott. Nem sokkal halála előtt a pályaművet kétszer díjazták, de kivitelezésre már nem került sor.

Időközben mint táblaképfestő lett ismert. 1962-ban önálló kiállítása volt a Fényes Adolf Teremben és Hanoi-ban nyílt kiállítása Vietnámban készült grafikáiból és akvarelljeiből. 1966-ban Szegeden állított ki Bod Lászlóval és Sugár Gyulával, 1968-ban „Vietnám képekben” című grafikáit mutatták be. Minden jelentős kiállításon sikerrel szerepelt.

1974 május 22-én, kiállításra készülés közben, élete delelőjén lepte meg az értelmetlen halál. Alkotásai a Nemzeti Galériába, vidéki múzeumokba, valamint itthoni és külföldi múgyújtókhöz kerültek.

(A kiállítást a XV. Kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat rendezte)

* * *

Mártonffy Miklós sanzonénekes volt a Fővárosi Örmény Klub vendége

Mártonffy Miklós zeneszerzővel, az ország-és világjáró sanzonénekeskel találkozhattak szeptemberben a Fővárosi Örmény Klub résztvevői. A neves művész nemcsak beszélt gazdag életútjáról, de dalaival megörvendeztette az örmény klub tagjait. Mártonffy Miklós Örmény ballada című dala oly nagy sikert aratott, hogy *Issekutz Sarolta*, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület elnökösszonya felkérte a zeneszerzőt, engedje, hogy az Örmény ballada az EÖGYKE himnuszává válhasson. A művész nagy örömmel tett e kérésnek eleget. (Az Örmény balladát a következő számunkban közöljük.) Az est bevezetőjeként *Csikszentgyörgyi-Ficzus Margit* tartott beszámolót a XII. ker. Örmény Önkormányzat négy évi munkájáról.

Mártonffy Miklós egyébként a Kincsem Rádió műsorvezetője: a „22. óra” című éjszakai program vasárnaptól péntekig hallható, esténként 21 órától éjfélig. A műsorban hallhatók hírek, hírmagyarzatok, lapszemle, kultúra, sport, hallgatói vélemények, telefonos interaktív kapcsolat. Éjfél-től reggel 6 óráig: Éjszakai Kávéház. Benne: zene, irodalom, sport, politika, kívánságműsorok. A mikrofonnál: Mártonffy Miklós és Szecsey Balogh Gabriella. Az élő adás idején hívható telefonszám: 374-0707. E-mail cím: kincsemradio@freemail.hu Reggel 6-tól 7 óráig összefoglaló az elmúlt 24 óra eseményeiből. 7-től 17 óráig műsorismétlés hallható.

(Frigyesy)

* * *

„A lélek a világegyetem bölcsességét hordozza magában.”

(Ismeretlen)

* * *

Örmény napok

A Csíki Játékszín Hunyadi termében tartotta meg úti beszámolóját az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület. Talán ezernél is több Örményországban készített képet láthatott itt az érdeklődő. Képeket, amelyek együtt válnak igazán értékké, hiszen jól dokumentálják a mai Örményország látnivalóit. A történelmi ország igen nagyszámú műemléke mellett láthatunk pazar szállodákat, a kommunizmus idején épült sivár blokk-negyedeket, szocreál emlékművek sorozatát, embereket, akikről sejteni sem lehet, hogy miből élnek, illetve a monumentalitást sugalló köves, kopár tájat, amely mellett oly aprónak, mulandónak tűnik ez a nagymúltú ország, ez a több ezer éves kultúra.

A beszámoló érdekességéeként említhetnénk azt az elszánt keresgélést, amely arra irányult, hogy közös pontokat találjanak magyar, erdélyi, székely és az örmény kultúrák, illetve a nagy Magyarország és a történelmi Örményország között. Ez a keresgélés járt is némi eredménnyel. A bemutatott fotók nem azért születtek, hogy fotó mivoltukban szemléljük őket, sokkal inkább azért, hogy illusztráljanak, rögzítsenek egy világot azok számára, akiknek valami közük van ehhez a kultúrához. Ezt a célt pedig sikerült elérni. Örmény származásúakon kívül azonban nem akadt látogatója ennek a rendezvénynek. Az elmúlt hetek, hónapok kulturális eseményeinek gazdagsága vajon elegendő magyarázat erre?

Túrós Eszter

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület folytatja a pénzadományok gyűjtését az erdélyi magyarörmény közösségek részére.

Pénzbeli adományokat az egyesület bankszámlájára is be lehet fizetni.

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-0(X)0007
Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye: 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.
Postacíme: 1251 Budapest, Pf. 70. Telefon: 201-1011, fax/tel.: 201-2401
Elnök: dr. Issekutz Sarolta

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK - füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület havonta megjelenő kiadványa

A kiadványt támogatja az Országos Örmény Önkormányzat és
a Fővárosi Örmény Önkormányzat

(Budapest, 1054 Akadémia u. 1. IV. emelet 426, telefon: 332-1791)

e-mail: fovarosiormeny@startadsl.hu; fovarosiormenyonkorm@startadsl.hu

Nyilvántartási szám: 2.2.4/78/2002.

Főszerkesztő: Frigyesy Ágnes

Felelős kiadó: dr. Issekutz Sarolta

Munkatársak: Dr. Sasvári László, Dr. Issekutz Sarolta, Bálintné Kovács Júlia, Dobó Attila

Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel.: (1) 201-1011. Fax: (1) 201-2401

Nyomdai munkák: Timp® Kft.